

EŞYANIN DOSYADA DELİL OLARAK SAKLANMASI KARARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

An Examination of the Decision to Keep the Property as Evidence in the File

Uğur ERSOY*
Sibel CAN

Özet

Ceza yargılamasında sıkça karşılaşılan “eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı” hakkında ne Türk Ceza Kanunu’nda ne Ceza Muhakemesi Kanunu’nda herhangi bir düzenleme bulunmaktadır. Bu karar çeşidine ilişkin mevzuatımızdaki dolaylı tek düzenleme Suç Eşyası Yönetmeliği’nin 18. maddesinin 1/d bendindeki hükümdür. Bu açıdan bakıldığında yaptırımlar sistemi ve hüküm türleri arasında yer almayan “eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı”nın hukuki niteliğinin ne olduğu, bu karara hangi durumlarda başvurulabileceği, bu karara yönelik kanun yollarına başvurulup başvurulamayacağı, iyi niyetli üçüncü kişilere ait bir eşya söz konusu ise bunun akıbetinin ne olacağı gibi sorulara çalışma kapsamında cevap aranacaktır. Ayrıca böyle bir karar çeşidine müsadere ve elkoyma ile olan benzerlikleri dikkate alındığında kanunda değil de yönetmelikte yer verilmiş olmasının isabetli bir tercih olup olmadığı, böyle bir kararın mülkiyet hakkının ihlali sonucunu doğurup doğurmayacağı gibi yan sorular üzerinde de durulmak suretiyle bu zamana kadar literatürde herhangi bir monografik çalışmanın konusunu oluşturmamış bu karar çeşidiyle ilgili açıklamalarda ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Delil, müsadere, eşya müsadere, hüküm, mülkiyet hakkı.

Abstract

Neither the Turkish Criminal Code nor the Code of Criminal Procedure has any regulation on the “decision to keep the property in the file as evidence”, which is frequently encountered in criminal proceedings. The only indirect regulation in our legislation regarding this type of decision is the provision in Article 18, Paragraph 1/d of the Criminal Property Regulation. From this point of view, answers will be sought within the scope of the study, such as what is the legal nature of the “decision to keep the property in the file as evidence”, which is not included in the sanctions system and types of provisions, in which cases this decision can be applied, whether

* Bu makale Etik Kurul İnine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.

* Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 04.08.2022

* Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 21.12.2022

* Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ugrersoy@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3770-0353>

** Dr., Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, sibelcan@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8569-4088>

legal remedies can be applied for this decision, in the case of property belonging to bona fide third parties, what will be its fate. In addition, considering its similarities with confiscation and seizure, by focusing on side questions such as, whether it is an appropriate choice to include such a type of decision in the regulation rather than in the law, and whether such a decision would result in a violation of the right to property, explanations and evaluations will be made about this type of decision, which has not been the subject of any monographic study in the literature so far.

Key Words: Evidence, confiscation, confiscation of property, judgment, property right

GİRİŞ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) “Güvenlik Tedbirleri” başlıklı birinci kitap ikinci bölümünde müsadere kurumu düzenlenmiştir. Müsadere en kısa tanımıyla, suç nedeniyle eşyanın veya kazancın mülkiyetinin devlete geçmesidir.

TCK'nın 54. maddesinde eşya müsaderesine, 55. maddesinde ise kazanç müsaderesine yer verilmiştir. İnceleme konusuyla bağlantılı olan müsadere çeşidi eşya müsaderesidir. 54. maddenin birinci fıkrasına göre: “İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı aynı hakkın bulunması halinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak kaydıyla verilir.” Bu kapsamda TCK'da müsadere başlığı altında, eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına karar verilebileceği durumlara ilişkin hiçbir değerlendirilmede bulunulmadığı görülmektedir.

Bununla birlikte, Suç Eşyası Yönetmeliği'nin¹ “Tedavül etmeyen paralarla suç eşyası ve kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri hakkında verilen müsadere ve iade kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemler” başlıklı 18. maddesinin 1/d bendinde “Emanete alınmakla birlikte mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşya, yargılama sonunda verilen bu yöndeki karar doğrultusunda, ilgili dosyasında delil olarak muha-

¹ R.G. Tarih-Sayı: 23.03.2016-29662. Bu konuyla ilgili Türk Hukukundaki ilk düzenleme 1914 tarihli “Eşyayı Cürmüyenin Sureti Muhafazası Hakkında Talimatname”dir. 1943 yılında bu Talimatname yerini “Adliye Emanet Dairesine Tevdi Edilen Suç Eşyasının Saklanması ve Geri Verilmesine Dair Talimatname”ye bırakmıştır (R.G. Tarih-Sayı: 27.07.1943-5595). 1971 yılına gelindiğinde ise 1943 tarihli Talimatname yürürlükten kaldırılarak “Suç Eşyası Yönetmeliği” kabul edilmiştir (R.G. Tarih-Sayı: 26.10.1971-13998). 2005 yılında ise Suç Eşyası Yönetmeliği yeniden kaleme alınmış ve 1971 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır (R.G. Tarih-Sayı: 01.05.2005-25832). 2016 yılından itibaren ise mevcut Yönetmelik yürürlüktedir. Çalışma konusunu oluşturan eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına ilk olarak 2005 yılında çıkarılan Yönetmelik'te yer verildiği, önceki tarihli düzenlemelerde ise buna ilişkin bir hükme yer verilmediği görülmektedir.

faza edilmek üzere mahkemesine gönderilir.” şeklinde yer alan düzenleme ile kimi durumlarda eşyanın müsadereyi yerine dosyada delil olarak saklanması (muhafazasına)² karar verilebileceği dolaylı bir şekilde ifade olunmuştur.

Ceza yargılamasında sıkça başvurulmuş eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı hakkında TCK³ ve CMK⁴’da herhangi bir düzenleme bulunmamasına rağmen yukarıda da ifade edildiği üzere yalnızca Suç Eşyası Yönetmeliğinde mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşyaların mahkemece verilecek karar doğrultusunda dosyada delil olarak muhafaza edilmek üzere mahkemesine gönderileceği şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Ancak Yönetmelikte müsadereye konu edilemeyen eşyaların neler olduğu noktasında herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Yargıtay yakın zamanda vermiş olduğu bir kararda⁵ eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı ile ilgili şu önemli tespitlerde bulunmuştur: “Dosyada delil olarak saklama kararı, kanunda düzenlenmediği için ‘elkoyma’ gibi bir koruma tedbiri kararı ya da ‘müsadere’ gibi bir güvenlik tedbiri kararı olmayıp, ispat aracı olarak yararlı görülmesi ya da eşya ve kazanç müsaderesinin konusunu oluşturması nedeniyle muhafaza altına alınmak veya elkonulmak suretiyle adli emanete alınmış olup da niteliği itibarıyla müsadere edilemeyen ancak başlı başına delil niteliğinde olan veya suç konusunu oluşturan eşyanın ya da gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında suçla ilgili delil elde etmek amacıyla toplanan bir kısım materyalin dosyasında delil olarak muhafaza edilmesini sağlamak amacıyla genellikle yargılama sonunda esas hükümlerle birlikte verilen bir karardır. İstisnaen de faili meçhul suçlarda, failin yakalanması durumunda savunma hakkının kısıtlanmaması için suçta kullanılan veya başlı başına suç teşkil eden eşyanın zamanaşımı sonuna kadar dosyasında delil olarak saklanmasına karar verilmektedir. Mevzuatta, dosyada delil olarak saklama kararına karşı başvurulacak kanun yoluna ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.” Bu kararın detaylarına çalışmamızda ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere TCK’da kabul edilen yaptırımlar sistemi ve CMK’nın koruma tedbirleri ve hüküm türleri içerisinde yer almayan eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararının hukuki niteliğinin ne olduğu, bu karara hangi durumlarda başvurulabileceği, bu karara yönelik kanun yollarına başvurulup başvurulamayacağı, iyi niyetli üçüncü kişilere ait bir eşya söz konusu ise bunun akıbetinin ne olacağı gibi sorulara çalışma kapsamında

² Çalışmada “muhafaza” kelimesi değil “saklanma” kelimesi kullanılacaktır.

³ 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda da eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

⁴ 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nda eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

⁵ Yargıtay CGK, 29.11.2016 T., 2013/142 E., 2016/463 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 24 Şubat 2020.

cevap aranacaktır. Ayrıca böyle bir karar çeşidine müsadere ve elkoyma ile olan yakın ilişkisi dikkate alındığında kanunda değil de yönetmelikte -dolaylı bir şekilde- yer verilmiş olmasının isabetli bir tercih olup olmadığı, bu kararın mülkiyet hakkının ihlali sonucunu doğurup doğurmayacağı, bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolunun olup olmadığı gibi yan sorular üzerinde de durulmak suretiyle bu zamana kadar literatürde herhangi bir monografik çalışmanın konusunu oluşturmamış bu karar çeşidiyle ilgili açıklamalarda ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

A. EŞYA KAVRAMI

Çalışmada üzerinde durulacak kavramlarla ve yapılacak açıklamalarla doğrudan bağlantı içerisinde bulunması nedeniyle eşya kavramı üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

Hukuksal anlamda eşya ile kastedilmek istenen, üzerinde egemenlik kurulabilir, tedavüle elverişli, kişisel olmayan, sınırları belirli, maddi varlığı olan nesnelere dir. Bu tanıma göre hukuksal anlamda eşya kavramı, belirli olma, kişi dışı olma, üzerinde egemenlik kurulabilme, maddi varlığı olma, devredilebilme öğelerinden oluşmaktadır⁶.

Bir başka tanıma göreyse hukuk düzeninin üzerlerinde mülkiyet hakkının kurulabileceğini kabul ettiği ve fiilen üzerlerinde hakimiyet tesis edilebilmesi mümkün olan maddi mallara eşya denilmektedir⁷. Tam bu noktada şey, eşya ve mal kavramlarının hukuken eş kavramlar olmadığını belirtmekte yarar vardır. Örnek vermek gerekirse, hava, güneş, yağmur vs. şey olarak nitelendirilmesine rağmen üzerinde zilyetlik kurulması mümkün olmadığından hukuken eşya olarak nitelendirilemezler. Bu açıdan bakıldığında şey, bir üst kavramdır; ondan sonra mal ve en sonra da en dar muhtevaya sahip ve sadece maddi varlığa sahip malları⁸ göstermesi bakımından eşya gelmektedir⁹.

Eşya kavramının içine taşınır, taşınmaz ve taşınmaz hükmünde sayılan gemi gibi şeyler girdiği gibi, hayvan, bitki, küçük de olsa ekonomik bir değer taşıyan ve maddi varlığı bulunan her şey girmektedir. Yaşayan bir insanın vücudu ve organları eşya olarak kabul edilemez. Ancak vücuttan ayrılmış olan doku, sperm, yumurta, saç, kan, diş gibi parçalar eşya olarak nitelendirilebilir¹⁰.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Nuri Erişgin, *Medeni Hukuk II* (Anadolu Üniversitesi Yayınları 2019) 6 vd.

⁷ Jale Akipek, *Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar)* (2. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1972) 30, 32.

⁸ Maddi varlığa sahip olmayan mallara örnek olarak fikir ve sanat eserleri, keşifler, hak ve alacaklar gösterilebilir. Bunların eşya olarak sınıflandırılması mümkün değildir.

⁹ Akipek (n 7) 36.

¹⁰ Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi, II. Cilt* (Adalet Yayınevi 2021) 1912.

Örneğin bir gemi silah ticaretinde kullanılmakta ise, bir araç kaçakçılıkta kullanılmakta ise, bir bitkinin üretilmesi ve kullanımı yasak ise (hint keneviri gibi), bir tırnak çakısı birisini yaralamada veya hırsızlık yapmak için dolabın kapağının açılmasında kullanılmış ise, takma kol çıkarılıp birisine vurulmuş ise bunların müsadere gündeme gelebilecektir¹¹.

Türk Medeni Kanunu'na göre bütünleyici parçalar, asıl eşyanın ana unsuru oluşturmaları nedeniyle asıl eşya ile birlikte müsadereye tabidirler. Örneğin, bir arabanın motoru, aküsü, benzin deposu asıl eşyadan ayıramayacağından arabanın müsadere karar verilmesi halinde bu mütemmim cüzler de müsadere edilmiş olacaktır. Eklenti ise asıl eşya ile birlikte suçun işlenmesinde bir görev ifa etmemiş ise kural olarak asıl eşya ile birlikte müsadereye tabi olmayacaktır. Ancak asıl eşya ile birlikte suçun işlenmesinde bir görev ifa etmiş ise bu durumda müsadereye tabi hale gelecektir¹².

B. UYGULAMADA EŞYANIN DOSYADA DELİL OLARAK SAKLANMASI KARARININ VERİLDİĞİ BAZI DURUMLAR

1. Sahtecilik Suçları

Sahtecilik suçları TCK'nın 197 ila 212. maddelerinde düzenlenmiştir. Sahtecilik suçlarının konusunu, üzerinde tahrifat yapılan para, mühür, resmi belge, özel belge, kıymetli evrak gibi şeyler oluşturmaktadır.

TCK m.54/1'deki "...kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadere hükmolunur." hükmü çerçevesinde, sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan sahte belgenin müsadere gerekmektedir. Buna karşın uygulamada sahtecilik suçlarında suçun konusunu oluşturan sahte belgelerin¹³ müsadere değil, dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmektedir¹⁴.

¹¹ Gökcan ve Artuç (n 10) 1912.

¹² İbid 1913.

¹³ "Suça konu belgenin dosyada delil olarak saklanması ile yetinilmesi gerekirken yazılı şekilde müsadere karar verilmesi..." Yargıtay 21. CD, 24.12.2015 T., 2015/14008 E., 2015/6653 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 19 Şubat 2022; "Sanıklar hakkında sahte evrak düzenlemek suçundan, suç duyurusunda bulunulmasına rağmen, bu suçta delil olabilecek emanette kayıtlı eşyaların müsadere karar verilmesi..." Yargıtay 11. CD, 23.10.2007 T., 934/6967 E.K. Akt. Gürsel Yalvaç, *Türk Ceza Kanunu* (Adalet Yayınevi 2008) 434; "Suça konu senetlerin delil olarak saklanması yerine 'emanette kayıtlı suçta konu senetlerin hüküm kesinleştiğinde TCK'nun 36. maddesi gereğince iptali ile delil olarak dosyada muhafaza edilmesine' şeklinde karar verilerek karışıklığa neden olunması..." Yargıtay 6. CD, 19.06.1997 T., 6692/6767 E. K. Akt. Zekeriya Yılmaz, *Teoride ve Uygulamada Müsadere* (Seçkin Yayınevi 2003) 75.

¹⁴ Yılmaz (n 13) 73; Abdulkadir Certel, *Müsadere* (Seçkin Yayınevi 2008) 215.

Sahtecilik suçlarında suçun konusunun “sahte/kalp para” teşkil etmesi durumu özel bir önem arz etmektedir. Öğretide sahte belgelerden farklı olarak, sahte paranın müsaderesine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Dolayısıyla sahte paranın dosyada delil olarak saklanmasına veya T.C. Merkez Bankası’na gönderilmesine karar verilemeyecektir¹⁵. Uygulamaya bakıldığında ise ilk derece mahkemelerinin bu konuda verdikleri kararlar çok çeşitli olsa da Yargıtay, sahte paraların müsaderesine karar verildikten sonra T.C. Merkez Bankası’na gönderilmesine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁶. Böylece söz konusu sahte banknotlar içerisinde T.C. Merkez Bankası merkez birimi tarafından üretim özelliği bakımından önemli bulunan sahte banknotlar ayrılarak saklanabilecek ve diğer sahte banknotlar imha edilecektir¹⁷.

Suç konusunu “sahte milli piyango bileti”nin oluşturması halinde nasıl hareket edileceği konusunda Yargıtay’ın verdiği kararlar arasında yeknesaklık bulunmamaktadır. Kimi zaman söz konusu sahte biletlerin müsaderesine karar verilmesi gerektiği belirtilirken¹⁸, kimi zaman bunların dosyada delil olarak saklanması yönünde karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir¹⁹.

¹⁵ Yılmaz (n 13) 73.

¹⁶ “Suça konu sahte paraların, Sahte Banknotların İncelenmesi Ve Değerlendirilmesinde Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 16. maddesinin ‘Sahteliği mahkeme kararı ile kesinleşen sahte banknotlar; kararın kesinleşmesinden itibaren imha edilmek üzere en kısa sürede Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası merkez veya taşra birimlerine gönderilir.’ biçimindeki hükmüne aykırı olarak zorlmasına karar verilmesi...” Yargıtay 4. CD, 11.12.2007 T., 2006/6855 E., 2007/10667 K.; “Müsaderesine karar verilen suça konu sahte paraların 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 17. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkartılan Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince T.C. Merkez Bankasına gönderilmesine de karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi...” Yargıtay 8. CD, 12.12.2007 T., 2006/7505 E., 2007/8895 K., Akt. Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen ve Ahmet Caner Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi Genel Hükümler-II. Cilt* (Adalet Yayınevi 2009) 1412, 1413; “Suça konu sahte paranın 5237 sayılı TCK’nın 54. maddesi uyarınca zorlmasına ve 5320 sayılı Yasanın 17. maddesi ile Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre T.C. Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerektiği gözetilmemesi...” Yargıtay 8. CD, 12.11.2007 T., 8709/7630 E.K., Akt. İsmail Malkoç, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu-I. Cilt* (Malkoç Kitabevi 2013) 849; “Suça konu sahte paraların 5237 sayılı TCK’nın 54/1 maddesi uyarınca müsaderesine karar verildikten sonra Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden...” Yargıtay 8. CD, 07.03.2007 T., 10708/1740 E.K., Akt. Ahmet Gündel, *Türk Ceza Kanunu Açıklaması-II. Cilt* (2009) 1554; “Suç konusu sahte paranın zorlması yerine, Merkez Bankası koleksiyonuna konulmak üzere C. Savcılığı kanalıyla gönderilmesine karar verilmesi...” Yargıtay 8. CD, 01.04.1998 T., 3240/4746 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 76.

¹⁷ Yılmaz (n 13) 62.

¹⁸ “Suça konu tahrifatlı Milli Piyango biletinin, TCK’nın 36. maddesi gereğince zorlmasına karar verilmesi gerekirken, dosyada delil olarak muhafazasına karar verilmiş olması...” Yargıtay 8. CD, 01.04.1998 T., 2896/4644 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 75.

¹⁹ “Yüklenen dolandırıcılık suçunda kullanıldığı ve üzerinde tahrifat yapıldığı iddia olunan Milli

Yargıtay verdiği pek çok kararda suçun konusunu “sahte çek”²⁰, “sahte ilaç kupürü”²¹, “sahte kredi kartı”²², “sahte sürücü belgesi”²³, “sahte araç plakası”²⁴,

Piyango Biletlerinin dosyada delil olarak saklanması yerine yazılı şekilde 765 sayılı TCK'nun 36. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, 15.10.2007 T., 2005/10109 E., 2007/6643 K. Akt. Yalvaç (n 13) 434; “*Suçta konu sahte milli piyango biletinin delil olarak dosyada saklanması yerine zoralmına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.*” Yargıtay 8. CD, 22.10.1992 T., 10518/12055 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 74.

²⁰ “*Suçta konu çeklerin delil olarak dosyada saklanması yerine zoralmına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*” Yargıtay 6. CD, 17.09.1992 T., 4889/5757 E.K., Akt. Yılmaz (n 13) 74; “*Adli emanette kayıtlı bulunan çek, senet ve diğer belgelerin dosyada delil olarak saklanması yerine TCK'nın 54/1. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesi...*” Yargıtay 5. CD, 08.09.2014 T., 1998/7867 E.K.; “*Adli emanette kayıtlı suçta konu belgelerin dosyada delil olarak saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 13.01.2016 T., 3071/121 E.K. Bkz. *Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri (CMK-TCK-Özel Yasalar)*, (2018) 346.

²¹ “*Suç delili olan sahte ilaç kupürleri ile reçetelerin dosyada saklanması yerine ilgili kuruma iadesine karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 02.07.2007 T., 2005/9880 E., 2007/4551 K. Akt. Yalvaç (n 13) 435.

²² “*Suçta konu kredi kartı ile sliplerin dosyada delil olarak saklanması gerekirken zoralmına karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 20.09.2006 T., 3685/7376 E.K. Akt. Artuk, Gökçen ve Yenidünya (n 16) 1419; “*Suçta konu sahte kredi kartlarının delil olarak dosyada saklanması yerine zoralmına karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 29.05.2007 T., 2538/3738 E.K., Akt. Gündel (n 16) 1548; “*Suçta konu kredi kartlarının dosyada delil olarak saklanması yerine zoralmına karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 02.07.2007 T., 2006/81125 E., 2007/4580 K. Akt. Yalvaç (n 13) 435; “*Suçta konu kredi kartının dosyada delil olarak saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi, Yasaya aykırı ise de, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu hususların, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi uyarınca uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK.nun 322. maddesi gereğince düzeltilmesi mümkün bulunduğuundan, hükümden adli para cezasına esas alınan birim gün sayısının para cezasına çevrildiği bölümden “50/1-a” ibaresi çıkarılıp yerine “52/2” ibaresi yazılmak ve hükümden “TCK.nun 54. maddesi gereğince müsaderesine” ibaresi çıkarılıp yerine “dosyada delil olarak saklanmasına” yazılmak suretiyle hükmün (DÜZELTİLEREK ONANMASINA)...*” Yargıtay 8.CD, 18.03.2015 T., 2014/32231 E., 2015/14015 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 22 Şubat 2022.

²³ “*Suçta konu sahte sürücü belgesinin delil olarak dosyada saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi...*” Yargıtay 11. CD, 31.01.2007 T., 7681/408 E.K. Akt. Gündel (n 16) 1557; “*Emanete kayıtlı sahte sürücü belgesinin kanıt olarak dosyada saklanması yerine zoralmına karar verilmesi...*” Yargıtay 6. CD, 19.06.2006 T., 7448/6226 E.K. Akt. Gündel, s.1566.

²⁴ “*Sahte plakalar ve araç tescil belgelerinin kanıt olarak dosyada saklanması yerine zoralmına karar verilmesi...*” Yargıtay 4. CD, 09.12.1997 T., 10246/10954 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 75; “*Suçun konusu olduğu anlaşılın, Torbalı Cumhuriyet Başsavcılığı Adli Emanetinin 2009/17 sırasında kayıtlı plakaların dosyada delil olarak saklanması gerektiğinin gözetilmemesi...*” Yargıtay 2. CD, 24.12.2015 T., 2014/17784 E., 2015/23937 K.; “*Sanıkların gerçekte 38 AV .. plakalı çalıntı araca 38 EH.. numaralı sahte plaka takıp buna uygun Motorlu Araç Trafik ve Tescil Belgeleri düzenleyerek kullandıkları iddiasıyla açılan kamu davasında... suçta konu belgelerin dosyada delil olarak saklanması kararı ile yetinilmesi gerekirken 5237 sayılı TCK'nın 54. maddesi uyarınca ayrıca müsaderesine hükmolunması...*” Yargıtay 11. CD, 11.12.2014 T., 2013/1966 E., 2014/21476 K., Akt. Ali Parlar, *Türk Ceza Kanunu Şerhi-*

“sahte nüfus cüzdanı”²⁵ oluşturması halinde bu belgelerin müsadere edilemeyeceğini, bunların dosyada delil olarak saklanması gerektiğini ifade etmektedir.

Yukarıda bahsedilenler dışında ayrıca sahte nitelikteki poliçe, bono, hisse senedi, diploma, nakliye tezkeresi, vekaletname, kredi sözleşmesi, pasaport²⁶, sınav giriş ve kazandı belgeleri, harç tahakkuk fişi, sevk pusulası, maaş bordrosu, oto sicil fişi, mahkeme kararları, doğum ve ölüm tutanakları, teminat mektubu, sahte fatura, vizite kağıdı, kantar fişi, döviz alım bordrosu, zayi belgesi, öğrenci kimlik belgesi, av tezkeresi, silah taşıma ruhsatı, silah bulundurma ruhsatı, çiftçilik belgesi, menşe şahadetnamesi, sağlık karnesi gibi belgeler de dosyada delil olarak saklanacak eşyalara örnek olarak gösterilebilir²⁷.

2. Eşyanın Delil Niteliği Taşındığı Diğer Bazı Durumlar

Ceza muhakemesinde geçmişte meydana gelen bir olayla ilgili olarak yapılan inceleme ve değerlendirmede amaç, fiilin suç teşkil edip etmediğini veya suç teşkil eden fiilin kim veya kimler tarafından gerçekleştirildiğinin tespitini sağlayacak delillere ulaşmak ve bu deliller ışığında karar vermektir²⁸. Söz konusu süreçte deliller, ceza muhakemesinin asli amacı olan gerçeğe ulaşmada ispat vasıtasıdır²⁹.

Ceza muhakemesine konu olan uyuşmazlığın kesin hükümlerle beraber esas ve usulden çözümlenmesiyle yargılama süreci sona ermektedir³⁰. Bu süreçte gerçeğe ulaşmak amacıyla toplanan delillerden eşya sıfatına haiz olanlar hakkında da nihai hükümlerle birlikte karar verilmesi gerekmektedir. Uygulamada, yukarıdaki başlıkta da değinildiği üzere kimi zaman hem suçun konusu hem de delili niteliğinde olan eşyaların dosyada delil olarak saklanmasına, kimi

II. Cilt (Bilge Yayınevi 2015) 2371.

²⁵ “Sahte nüfus cüzdanının dosyada delil olarak saklanması yerine, müsadere karar verilmesi...” Yargıtay 6. CD, 01.02.1999 T., 81/56 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 75; “Suça konu nüfus cüzdanının dosyada kanıt olarak saklanması yerine zoralmına hükümlenmesi...” Yargıtay 6. CD, 03.04.2006 T., 2004/7677 E., 2006/3302 K. Akt. Certel (n 14) 215.

²⁶ Buna karşılık Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, suça konu pasaportun gerçek olması nedeniyle sahtecilik yapılan 11. sayfasına iptal şerhi verilerek sahibine iade edilmesi gerekirken pasaportun dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesini bozma nedeni yapmıştır. Yargıtay 11. CD, 18.01.2017 T., 2015/6898 E., 2017/338 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr> erişim tarihi 30 Şubat 2022.

²⁷ Certel (n 14) 215.

²⁸ Ferhat Karabulut, Ersin Karapazarlıoğlu ve Hamza Tosun, “Ceza Muhakemesinde Delil Kavramı ve Kovuşturma Sürecinde Hakimlerin Delil Algısı” (2015) 0 (120) TBB Dergisi 385, 387.

²⁹ İbid 387; Nurullah Kunter, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (9. Bası, Kazancı Hukuk 1989) Kn.15.

³⁰ Elif Bekar, “Ceza Muhakemesinde Hüküm Çeşitleri (CMK m.223)” (2017) LXXV (1) İÜHF 15, 18.

zamansa eşyanın müsaderesine karar verildiği görülmektedir. Yargıtay vermiş olduğu kararlarında delil niteliğinde olup da dosyada delil olarak saklanacak eşyaların neler olduğuna ilişkin ayrıntılı açıklamalarda bulunmayıp, somut olay özelinde değerlendirme yapmayı tercih etmektedir³¹.

Çalışma kapsamında incelenen Yargıtay kararları incelendiğinde genel olarak şu eşyaların müsaderesi yerine dosyada delil olarak saklanmasına karar verildiği görülmektedir:

- Olayların görüntülenmesine ilişkin video bantları³²,
- Mektup, CD gibi belgeler ve eşyalar³³,
- Mermi, boş kovan, deforme mermi çekirdeği³⁴ (Yargıtay'ın av tüfeği kovanları ve mermi çekirdeklerinin müsadere edilmesi yönünde kararları da bulunmaktadır),
- Av fişeği kartuşu, saçma taneleri³⁵,

³¹ “Adli emanette kayıtlı, delil mahiyetindeki suç eşyalarının dosyada delil olarak saklanması yerine sanıklara iadesine karar verilmesi...” Yargıtay 5. CD, 25.12.2014 T., 2014/6186 E., 2014/13318 K. <www.karararama.yargitay.gov.tr> erişim tarihi 18 Mart 2022. ; Benzer yönde bkz. “Delil niteliğinde bulunan belgelerin dosyada saklanması gerektiği gözetilmeden, adli emanette kayıtlı olan tüm eşyaların müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, 07.02.2007 T., 3546/612 E.K. Akt. Artuk, Gökçen ve Yenidünya (n 16) 1439.

³² “Olayların görüntülenmesine ilişkin video bantlarının delil olarak dosyada saklanması gerekirken zorulmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Yargıtay CGK, 07.07.1998 T., 1998/187-272 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 75.

³³ “Suç delili olan mektubun, dosya içerisinde saklanması yerine TCK'nun 36. maddesi gereğince zorulmasına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 5. CD, 24.12.1992 T., 3944/4241 E.K.; “Sanıklara yüklenen suçların kanıtı bulunan CD'ler, kredi kartları, pasaportlar, makbuz ve muhtelif belgelerin dosyada saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, 17.09.2008 T., 4190/8890 E.K. Akt. Yılmaz (n 13) 63; “... İddianamede müsaderesi talep edilen suç eşyaları ile dosyada delil olarak saklanması talep edilen bir adet CD hakkında mahallinde her zaman karar verilmesi mümkün görülmüştür...” Yargıtay 7. CD, 10.02.2022 T., 2022/70 E., 2022/2261 K. Kaynak: www.karararama.yargitay.gov.tr (30.02.2022).

³⁴ “Sanığın babası Ahmet E. Adına taşıma ruhsatlı olan ve suç tarihinde ruhsat süresi geçmeyen tabancanın ve 6 adet dolu fişeğin ruhsat sahibine iadesi yerine, tabancanın idareye teslimine, mermilerin ise dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi...” Yargıtay 8. CD, 22.11.2007 T., 8511/8157 E.K. Akt. Gündel (n 16) 1543; “Sanığın yargılamanın tüm aşamalarında ele geçirilen tabancanın kendisine ait bulunduğunu ve ruhsatsız olarak taşırken yakalandığını açıkça itiraf etmiş bulunması karşısında suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nın 36/2 fıkrası ile karar tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK'nın 54/4 fıkraları göz ardı edilerek suçta kullanılan ve bizatihi taşınması da suç teşkil eden tabanca ve şarjörünün müsaderesi, 16 adet boş kovan ile bir adet deforme mermi çekirdeğinin delil olarak dosyada saklanması yerine, yazılı şekilde karar verilmesi...” Yargıtay 8. CD, 09.04.2007 T., 3366/2920 E.K. Akt. Gündel (n 16) 1552.

³⁵ “Adli Emanetinin 2016/207 sırasında kayıtlı ..., ... ve ...'a ait swap örneklerinin imhasına, ..., ...ve ...'a ait giysilerin maktulün mirasçıları ile sahiplerine iadesine, av tüfeğinin

- Kaset, yayın ve doküman³⁶,
- Suç konusu belgeler³⁷,
- Suç delili niteliğinde olan kitaplar ve gazete nüshaları³⁸ (Yargıtay'ın bunların müsaderesine hükmedilmesi yönünde de kararları bulunmaktadır³⁹),
- Kan örneği, swap örnekleri, bira kapağı, döşeme parçası, koltuk başlığı ve anahtarlık⁴⁰ (Yargıtay verdiği bir başka kararında ise swap örneğinin,

müsaderesine, av fişeği kartuşunun dosyada delil olarak saklanmasına, aynı Emanetin 2016/191 sırasında kayıtlı maktule ait kan ve tırnak örneklerinin imhasına, saçma tanelerinin dosyada delil olarak saklanmasına, Bandırma Adli Emanetinin 2017/115 sırasında kayıtlı olan suçta kullanılmayan eşyaların ise sahibine iadesine karar verilmesi gerektiği..." Yargıtay 1. CD, 12.09.2018 T., 2015/1516 E., 2018/3461 K. Kaynak: www.karararama.yargitay.gov.tr (30.02.2022).

³⁶ "C. Başsavcılığı emanetinde bulunan kanıt niteliğindeki kaset, yayın ve dokümanların dosyada saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi..." Yargıtay 9. CD, 08.05.2007 T., 2572/3890 E.K. Akt. Malkoç (n 16) 850.

³⁷ "Hüküm kesinleşmesinden sonra başvurulabilecek mevcut yasal yollar gözetilerek suçta konu senetlerin dosyada saklanması yerine mahkemenin yetkisi dışında borç miktarı belirtilerek senetlerin icra müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmesi..." Yargıtay 11. CD, 24.09.2007 T., 2005/10189 E., 2007/5831 K. Akt. Yalvaç (n 13) 435; "Beraat eden sanığın suçu ile ilgili evrakın dosyada delil olarak saklanması yerine emanet memurluğunda muhafazasına karar verilmesi..." Yargıtay 9. CD, 27.06.2007 T., 2193/5663 E.K. Akt. Gündel (n 16) 1548.

³⁸ "...Adli emanette bulunan ve müsaderesine karar verilen kitapların dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi gerekirken müsaderesine hükmedilmesi bozmayı gerektirmiş, sanıklar ..., ... ve sanıklar müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüştüğündan hükmün bu nedenle bozulmasına, ancak bu husus yeniden yargılamayı gerektirmeden CMK'nın 303/1 maddesi uyarınca düzeltilmesi mümkün bulunduğundan, hükmün L-Ortak hükümler kısmının 2. fıkrasından '5237 sayılı TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsaderesine' kısmının çıkarılarak yerine 'dosyada delil olarak saklanmasına' eklenmek suretiyle sair yönleri usul ve kanuna uygun bulunan hükmün düzeltilerek onanmasına..." Yargıtay 3. CD, 07.12.2021 T., 2021/1266 E., 2021/10340 K.; "...Adli emanetin 2017/119 sırasında kayıtlı, sanığın ikametinde yapılan aramada ele geçirilen kitaplar ve gazete nüshalarının dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi gerekirken 5237 sayılı TCK'nın 54/1 maddesinde öngörülen şartlar gerçekleşmediği halde yazılı şekilde müsaderesine karar verilmesi..." Yargıtay 3. CD, 16.09.2021 T., 2021/510 E., 2021/8682 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 3 Mart 2022.

³⁹ "...Mahkumiyetini gerektiren delil bulunmayan ve aşamalarda suçu kabullenmeyen sanığın beraatine, bandrolsüz kitapların zorolmasına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden mahkumiyetine karar verilmesi..." Yargıtay 7. CD, 27.11.2013 T., 2013/5178 E., 2013/23749 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 30 Şubat 2022.

⁴⁰ "Adli emanetin 2013/42 sırasında kayıtlı bulunan kan örneği, swap örnekleri, bira kapağı, döşeme parçası, koltuk başlığı ve anahtarlıktan ibaret eşyanın dosyada delil olarak saklanması yerine TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesi..." Yargıtay 12. CD, 05.10.2015 T., 2014/22078 E., 2015/14516 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 30 Şubat 2022.

maktule ait kan ve tırnak örneğinin imha edilmesine, maktule ait giysilerin yakınlarına iade edilmesine karar vermiştir⁴¹).

Yargıtay'ın yukarıda da ifade edildiği üzere av tüfeği kovanlarının, mermilerin, mermi çekirdeklerinin müsadere edilmesi yönünde kararları olduğu gibi bunların dosyada delil olarak saklanması gerektiği yönünde de kararları bulunmaktadır⁴². Söz konusu delillerin sahip olduğu özelliklere bakıldığında ateşli silahların kullanıldıklarında ateşlenen çekirdek ve kovanlar üzerinde kendilerine özgü izler bıraktığı görülmektedir. İki farklı çekirdek veya kovan üzerindeki izler karşılaştırıldığında, bu çekirdek veya kovanların aynı silahtan ateşlenip ateşlenmediğine karar verilebilmektedir⁴³. Bu sayede olaylar arasındaki ilişkiler çözülebilmektedir⁴⁴. Balistik delil karşılaştırmasının zaman alıcı olması ve artan delil miktarının karşılaştırmayı zorlaştırması nedeniyle balistik deliller sistemde arşivlenmekte ve bu sistemde çekirdek ve kovanlar otomatik olarak karşılaştırılabilmektedir⁴⁵. Dolayısıyla balistik incelemesi yapılmış eşyaların dosyada delil olarak muhafaza edilmesinde hukuki yarar bulunmadığı söylenebilir.

Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarda, suçun konusunu oluşturan eşyanın dosyada delil olarak saklanmasını hukuka aykırı bulmuştur. Örneğin, ilk derece mahkemesi tarafından suç konusu kaçak sigaralar, sahte bilezikler hakkında verilen dosyada delil olarak saklama kararını doğru bulmamış ve müsadere kararı verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır⁴⁶.

⁴¹ “Adli Emanetin 2016/207 sırasında kayıtlı ..., ... ve ...'a ait swap örneklerinin imhasına, ..., ...ve ...'a ait giysilerin maktulün mirasçıları ile sahiplerine iadesine, av tüfeğinin müsaderesine, av fişeği kartuşunun dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi gerektiği...” Yargıtay 1. CD, 12.09.2018 T., 2015/1516 E., 2018/3461 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 30 Şubat 2022.

⁴² “Suçta kullanılan av tüfeği kovanları ile tabanca mermi çekirdeklerinin müsadere yerine dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi...” Yargıtay 8. CD, 08.03.2007 T., 3968/1803 E.K. Akt. Yalvaç (n 13) 436.

⁴³ Oğuz Polat, *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar* (4. Bası, Seçkin Yayınevi 2018) 284.

⁴⁴ Tabanca kovani, fiziki ve balistik bir delildir. Kovan üzerinde sürgü üzerinde bulunan çıkarıcının tırnak izi ve kapsüldeki iğnenin vurma izi ateş edilen silaha özgü izlerdir. Mermi çekirdeği, balistik delildir. Her silah, parmak izi gibi o silaha özgü yiv seti izi, çıkarıcı tırnak izi, iğne vuruş izi bırakmaktadır. Mermi çekirdek gömleği üzerinde bulunan yiv seti izi merminin çıktığı tabancaya ait izler taşımaktadır. Av fişeği kartuşu da aynı tabanca kovani gibi iğne vuruş izinden mukayese edilmek üzere kullanılmakta ve bu sayede ateş eden silaha ait bilgiler elde edilmektedir. Olay yerinde bulunan kovan ve mermi çekirdekleri incelenerek elde edilebilecek bilgiler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Rıza Üzüm, “Ateşli Silah Kimliğinin Belirtimi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 1995) 27 vd.

⁴⁵ <<https://uzay.tubitak.gov.tr/sites/images/trbalistika.pdf>> erişim tarihi 13 Mart 2020.

⁴⁶ “Adli emanetin 2012/21 sırasına kayıtlı suça konu 100 paket kaçak sigaranın 5237 sayılı

TCK m.54/1'e göre suçtan meydana gelen eşyanın da müsadere karar verilmesi gerekmektedir. Ancak sahte trafik tescil belgesi⁴⁷, çek veya kimlik⁴⁸ gibi belgeler suçtan meydana gelen eşya olmalarına ve dolayısıyla bunların müsadere karar verilmesi gerekirken, bu belgelerin delil niteliğinde olduğu gerekçesiyle dosyada delil olarak saklanmasına karar verildiği görülmektedir. Buna karşın sahte paranın müsadere karar verilmektedir⁴⁹.

Eşyanın bütünleyici parçaları asıl eşya ile birlikte müsadere edilmektedir. Buna karşın eklentinin suçun işlenmesine herhangi bir katkısının olup olmadığına bakılarak müsadere ile ilgili bir karar verilmesi gerekmektedir. Ancak öğretide eşyanın eklentisinin delil niteliğini haiz olması (örneğin, suçta kullanılan cep telefonuna takılı sim kartı) halinde müsadere yerine dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁵⁰.

Öğretide suç delili olan eşyanın sahibinin tespit edilememesi halinde, zamanaşımı süresi içerisinde failin tespitine ve hükümlülüğüne delil olabileceği dikkate alınarak, söz konusu eşyanın saklanması karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir⁵¹.

TCK'nun 54/1. maddesi gereğince müsadere karar verilmesi gerekirken, suça konu eşyaların dosyada delil olarak saklanması karar verilmesi...” Yargıtay 7. CD, 23.05.2018 T., 2015/6116 E., 2018/5767 K.; “Sanıklardan ele geçirilen sahte bileziklerin 5237 sayılı TCK'nın 54/4. maddesi uyarınca müsadere karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde dosyada delil olarak saklanması karar verilmesi nedeniyle kanun yararına bozmaya atfen düzenlenen ihbarnamedeki düşünce yerinde görüldüğünden...” Yargıtay 15. CD, 27.11.2017 T., 2017/29807 E., 2017/24680 K.; “Yasaya aykırı, katılan ... vekilinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden ve bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi uyarınca yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'nun 322. maddesi gereğince; dava konusu eşyanın dosyada delil olarak saklanması ilişkin bölümün hükümden çıkartılarak yerine ‘Dava konusu kaçak olduğu anlaşılan sigaralar imha edilmemiş ise 5607 sayılı Kanununun 13/1. maddesi yollamasıyla 5237 sayılı TCK'nun 54/4. maddesi uyarınca müsadere, imha edilmiş ise müsadere konusunda karar verilmesine yer olmadığına’ ifadesinin eklenmesi...” Yargıtay 7. CD, 04.10.2018 T., 2018/7943 E., 2018/9769 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 13 Mart 2022.

⁴⁷ “Suç konusu sahte trafik tescil belgesinin dosya da delil olarak saklanması yerine zoralmına karar verilmesi...” Yargıtay 6. CD, 23.12.2002 T., 12574/14757 E.K. Akt. Mustafa Tünay, “Müsadere ve Müsadere Muhakemesi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi SBE 2014) 45.

⁴⁸ “Sanığa ait olan ve suçta kullanılmayan emanette kayıtlı öğrenci kimlik kartı ile delil olarak dosyada saklanması gereken olay yeri görüntülerini içeren CD'nin müsadere karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, 21.11.2006 T., 6297/9324 E.K. Akt. Malkoç (n 16) 854.

⁴⁹ Tünay (n 47) 45.

⁵⁰ Mualla Buket Soygüt Arslan, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE 2014) 286.

⁵¹ Yılmaz (n 13) 64.

C. KURUMUN HUKUKİ NİTELİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Elkoyma Kurumu ile Karşılaştırılması

Ceza yargılamasında gerçeğin ortaya çıkartılmasını sağlayan delil niteliğindeki eşyaların yargılama sürecinde kaçırılması veya yok edilmesini engellemek ve yapılacak yargılama sonucunda gerektiğinde müsaderesine hükmedilmesini sağlamak amacıyla muhafaza altında tutulması son derece önemlidir⁵². Bahse konu eşyaları elinde bulunduran kişinin rızası hilafına adliyenin tasarrufuna alınması halinde elkoyma kurumu gündeme gelmektedir. Böylece elkoyma kararı ile zor kullanılarak, zilyedin eşya üzerindeki tasarruf yetkisi kaldırılmaktadır⁵³.

Elkoyma doktrinde önleyici elkoyma ve adli elkoyma olarak ikiye ayrılmaktadır⁵⁴. Önleyici elkoyma, toplumsal barışı, huzuru ve kamu düzenini korumak amacıyla kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilen bir idari işlemdir. Önleyici elkoymanın yasal dayanağı olarak Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun ilgili maddeleri gösterilmektedir⁵⁵. İkinci elkoyma türü olan adli elkoyma ise yürütülmekte olan bir ceza muhakemesi çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Adli elkoyma da kendi içinde basit elkoyma ve özel elkoyma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Basit elkoyma⁵⁶ yürütülmekte olan bir ceza muhakemesi sırasında delil niteliğinde olabilecek eşyalar bakımından söz konusu olmaktadır. Özel elkoymanın içerisine ise postada elkoyma, taşınmaz

⁵² Erkan Sarıtaş, "El Koymanın Hukuki Sonuçları Bağlamında El Konulan Eşya ve Diğer Malvarlığı Değerlerinin Teslimi ve İadesi" (2022) 0 (159) TBB Dergisi 267, 69.

⁵³ Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar Kırt, Esra Alan Akcan, Efser Erden Tütüncü, Özdem Özaydın, Derya Altınok Villemin, Mehmet Can Tok, *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku* (6. Bası, Seçkin Yayınevi 2019) 31.

⁵⁴ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı* (2. Bası, Seçkin Yayınevi 2014) 555.

⁵⁵ Meltem Deniz Karapazar, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Arama ve Elkoyma" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi LEE 2021) 58.

⁵⁶ Doktrinde Öztürk/Eker Kazancı/ Soyer Güleç, basit elkoymayla ilgili açıklamaları sırasında Yargıtay'ın konumuzla ilgili bir kararına atıf yapmışlardır. Karar şu şekildedir: "...Suça konu bir kısım eşyaların ele geçirildiği ve suçta kullanılan ancak dosya dışı başka bir müştekiye ait olduğu tespit edilen çalıntı araçta ele geçirilen ve adli emanetin ... sırasında kayıtlı 2 adet tornavidanın olayların oluş şekli itibarıyla suçta kullanıldıklarının anlaşılması ancak diğer ele geçen eşya ve materyallerin ise suçta kullanıldıklarına dair delil bulunmaması ancak olayların aydınlatılması için sonrasında delil olarak değerlendirilecekleri gözetilerek dosyada delil olarak saklanmalarına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi..." (Yargıtay 2. CD, 23.10.2017 T., 2016/12653 E., 2017/10482 K.). Yazarlar bu karara basit elkoymayla ilgili yapmış oldukları açıklamalar sırasında atıf yapmışlardır. Bkz. Bahri Öztürk, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri* (5. Bası, Seçkin Yayınevi 2022) 172.

hak ve alacaklara elkoyma, bilgisayarlara elkoyma gibi özel koşulları gerektiren elkoyma biçimleri girmektedir⁵⁷.

Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı ile elkoyma kararı arasında birtakım benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır.

Esas itibarıyla koruma tedbirleri temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliği taşıdığından kanunla düzenlenmesi gerekmektedir⁵⁸. Bir koruma tedbiri türü olan elkoyma temelde mülkiyet hakkı olmak üzere elkonulan eşyanın mahiyetine göre özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü gibi birçok temel insan hakkına müdahale niteliği taşımaktadır⁵⁹. Bu sebeple elkoyma CMK'da ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir⁶⁰. Elkoyma kararına benzer şekilde eşyanın dosyada saklanması kararı da mülkiyet hakkına müdahale oluşturan bir niteliği haizdir. Buna karşın mevzuatımızda dosyada delil olarak saklanma kararına ilişkin daha önce de ifade edildiği üzere herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Değinilmesi gereken bir diğer husus da koruma tedbirlerinin mahiyetleri itibarıyla geçici nitelikte olduklarıdır⁶¹. Bir diğer ifadeyle koruma tedbirleri, gerçeğe ulaşmada araç olmalarının bir sonucu olarak, belirli süreyle sınırlı olarak uygulanmaktadır. Söz konusu tedbirler en geç hükmün kesinleşmesine kadar devam etmektedirler⁶². Buna karşın eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı, tıpkı müsadere kararı gibi yargılama sonunda hükümlerle birlikte verilmektedir⁶³.

Son olarak, elkoyma tedbirinin müsadere kurumunun aksine hem kasten hem taksirle işlenen suçlarda uygulanması mümkündür⁶⁴. Eşyanın dosyada de-

⁵⁷ İbid 171-172.

⁵⁸ Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (4. Bası, Beta 2015) 331; Öztürk, Tezcan, Erdem, Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Tütüncü, Özaydın, Altınok Villemin ve Tok, (n 53) 269; Öztürk, Eker Kazancı ve Soyer Güleç (n 56) 31; Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku-I* (12. Bası, Seçkin Yayınevi 2021) 267.

⁵⁹ Sarıtaş (n 52) 268; Öztürk, Tezcan, Erdem, Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Tütüncü, Özaydın, Altınok Villemin ve Tok, (n 53) 269.

⁶⁰ Ancak koruma tedbirlerinin geçici niteliği sebebiyle elkoyma tedbirinin mülkiyet hakkına müdahalesi geçici olup, mülkiyet hakkının kaybına yol açmamaktadır. Bkz. Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (12. Bası, Seçkin Yayınevi 2021) 644.

⁶¹ Centel ve Zafer (n 58) 331; Öztürk, Tezcan, Erdem, Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Tütüncü, Özaydın, Altınok Villemin ve Tok, (n 53) 269; Öztürk, Eker Kazancı ve Soyer Güleç (n 56) 36; Şahin ve Göktürk (n 58) 268.

⁶² Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku (4. Bası, Adalet Yayınevi 2021) 915.

⁶³ Yılmaz, (n 13) 39.

⁶⁴ İbid 39; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14. Bası, Seçkin Yayınevi 2021) 648; İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (17. Bası, Seçkin Yayınevi 2021) 951.

lil olarak saklanması kararı da kasten veya taksirle işlenen suç ayrımı yapılmaksızın uygulanabilmektedir.

Elkoyma tedbirine ve eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararına ilişkin vermiş olduğumuz bilgiler çerçevesinde değerlendirdiğimizde, dosyada delil olarak saklama kararının mahiyeti itibariyle bir koruma tedbiri niteliğinde olmadığını ifade edebiliriz⁶⁵. Nitekim koruma tedbirlerinin özünde ceza yargılaması sürecinde gerçeğin ortaya çıkarılmasına hizmet etme düşüncesi yatmaktadır. Buna karşın eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı yargılama sonunda hükümle birlikte verilmektedir. Ayrıca eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı, eşya üzerindeki mülkiyet hakkının ilgisinin tasarruf alanından çıkarılması sonucunu doğurduğundan koruma tedbirlerinin araç olma ve geçicilik vasıflarından da ayrılmaktadır.

2. Müsadere Kurumu ile Karşılaştırılması

TCK'ya göre suç karşılığı öngörülen güvenlik tedbirlerinden birisi de müsadere. Müsadere kurumu kendi içerisinde, eşya müsadere ve kazanç müsadere olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Müsadere en genel itibariyle bir eşya veya malvarlığının mülkiyetinin devlete geçirilmesidir⁶⁶. Ceza hukuku anlamında müsadere suça konu olan veya bir suçun işlenmesinde kullanılan, suçtan elden edilen veya suç işlemek suretiyle ortaya çıkan eşyanın mülkiyetinin devlete geçirilmesinden oluşan bir ceza hukuku yaptırımıdır⁶⁷.

Gerek eşya müsadere ve gerek kazanç müsadere müsadereye hükmedebilmek için kasıtlı bir suçun işlenmiş olduğunun tespiti gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle müsadereye hükmedilmesi için kasten işlenen bir suçun varlığı zorunludur⁶⁸. TCK m.54'te yer alan düzenlemenin arka planında müsadere kurumunun hukuki niteliğinin, güvenlik tedbiri olduğu yönündeki kabul yatmaktadır⁶⁹. Bununla birlikte müsadere hukuki niteliğinin ne olduğu sorunu hem yabancı hukuk sistemlerinde hem de Türk hukuk sisteminde eskiden beri tartışılmaktadır. Müsadere hukuki niteliğiyle ilgili tartışmalar genelde ceza ve güvenlik tedbirleri ekseninde şekillenmektedir⁷⁰. TCK bu tartışmalara son

⁶⁵ Yargıtay'ın benzer yönde kararı için bkz. Yargıtay CGK, 29.11.2016 T., 2013/11-142 E., 2016/463 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr> erişim tarihi 20 Mart 2022.

⁶⁶ Koca ve Üzülmaz (n 64) 657; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 60) 643; Ali Rıza Töngür ve Ekrem Çetintürk, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Adalet Yayınevi 2020) 421.

⁶⁷ Koca ve Üzülmaz (n 64) 657; Fatih Birtok, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (6. Bası, Adalet Yayınevi 2018) 477.

⁶⁸ Özgenç (n 64) 954; Birtok (n 67) 472; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 60) 628; Malkoç (n 16) 828.

⁶⁹ Malkoç (n 16) 828; Yılmaz (n 13) 37; M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14. Bası, Adalet Yayınevi 2020) 974.

⁷⁰ Bu tartışmalar çalışmanın kapsamı dışında kaldığından bunlara değinilmeyecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Soygüt Arslan (n 50) 50-100; Doğan Gedik, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Müsadere* (2. Bası, Adalet Yayınevi 2016) 26-32.

noktayı koymuş ve müsadereyi açık bir şekilde güvenlik tedbirleri başlığı altında düzenleyerek kurumun hukuki niteliğiyle ilgili tartışmaları -kısmen de olsa- sonlandırmıştır⁷¹. Dolayısıyla müsadere, 765 sayılı TCK'nın 36. maddesine göre bir ferî ceza iken, bugün güvenlik tedbiri niteliğine kavuşmuştur⁷². Nitekim güvenlik tedbirleri suç işleyen kişi hakkında uygulanabileceği gibi, müsadere olduğu gibi suç konusuyla ilgili veya suçun işlenmesinde kullanılan araçlarla ilgili olarak da uygulanabilmektedir⁷³.

Alman Hukuku açısından konuya yaklaşıldığında ise müsadere kurumunun Alman Ceza Kanunu'nun 73 ila 76a paragraflarında "kazanç müsadere ve eşya müsadere" (Verfall und Einziehung) faslında bağımsız bir kurum olarak düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle Alman Hukuku'nda müsadere, bizde olduğu gibi güvenlik tedbirleri faslının altında düzenlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında Alman Hukuku'nda müsadere ne ceza ne güvenlik tedbiri olduğu, bilakis sui generis bir kurum olduğu, bu bağlamda müsadere hukuki niteliğini belirleme görevinin ise içtihat ve doktrine bırakıldığı söylenmektedir⁷⁴.

TCK'nın 54. maddesine göre müsadere edilecek eşya ya suçun işlenmesinde kullanılmalı ya suçun işlenmesine tahsis edilmeli ya suçtan meydana gelmeli ya da suçun işlenmesi için hazırlanmış olmalıdır. Buna göre TCK'nın müsadere edilecek eşyaları sayma suretiyle tahdidi bir şekilde belirlediği söylenebilir. Peki bu eşyalar dışında kalan eşyaların akıbeti ne olacaktır? Örneğin suçun delilini oluşturan maktule ait elbise, üzerinde sahtecilik yapılan senet, hakaret etmek için yazılmış mektup gibi eşyaların müsadere hükmüyle-

⁷¹ Koca ve Üzülmöz (n 64) 636; Gedik (n 70) 30-32 (Yazar her ne kadar müsadere güvenlik tedbirleri başlığı altında düzenlenmiş olmasını doğru bulmadığını ifade etse de kanun koyucunun müsadereyi güvenlik tedbirleri kategorisinde düzenlemiş olmasından hareketle müsadere güvenlik tedbiri olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir.); Caner Yenidünya, "Yeni Türk Ceza Kanununda Müsadere" in Bahri Öztürk (ed), Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu (2009) 113; Buna karşın Centel, eşya ve kazanç müsadere TCK'da güvenlik tedbiri olarak düzenlenmiş olmasını eleştirmektedir. Yazara göre 765 sayılı TCK döneminde henüz suç işlenmemişse bulundurulması yasak birtakım eşyanın müsadere edilmesi "tedbir" olarak nitelendirilmekteydi; ancak failin suç işlediği anlaşıldığı için suçta kullanılan ya da suçtan kaynaklanan bir eşyanın müsadere edilmesi ise ceza veya cezanın sonucu olan bir yaptırım olarak kabul edilmekteydi. Bu nedenle 5237 sayılı TCK'da müsadere güvenlik tedbiri olarak nitelendirilmesi de yerinde olmamıştır. Yazara göre hukuki niteliği ceza olan bir yaptırım güvenlik tedbiri başlığı altında düzenlemek, o yaptırımı güvenlik tedbiri haline getirmemektedir. Bkz. Nur Centel, "Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi" (2005) 0 (1)Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 367-368.

⁷² Malkoç (n 16) 831; Özgenç, s.950; Koca ve Üzülmöz (n 64) 645; Gündel (n 16) 1514.

⁷³ Koca ve Üzülmöz (n 64) 642.

⁷⁴ Uğur Ersoy, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (reformatio in peius) Yasağı* (Adalet Yayınevi 2018) 295.

meyeceği kabul edildiğinden uygulamada, eşyanın dosyada delil olarak saklanması şeklinde bir karar türünün geliştirildiği ifade edilmektedir⁷⁵.

Güvenlik tedbirleri işlediği suçtan dolayı kişi hakkında koruma, iyileştirme, eğitim gibi amaçlarla hükmedilen, aynı zamanda fiilden ve failin kişiliğinden kaynaklanan tehlikelilik halini önlemeye özgülünen yaptırımlardır⁷⁶. Bu anlamda delillerin muhafaza altına alınmasını ve verilen kararın yerine getirilmesinin sağlanmasını amaçlayan el koyma kurumundan farklılık arz etmektedir⁷⁷. Yine, el koymadan farklı olarak müsadere kararı geçici olmayıp, süreklilik arz etmektedir⁷⁸. Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı da tıpkı müsadere kararı gibi süreklilik arz eden bir mahiyete sahiptir.

TCK m.54'ün tatbiki için öncelikle müsadereye tabi bir eşya bulunmalıdır. Söz konusu maddede müsadere edilebilecek eşyalar sınırlı olarak gösterildiğinden, sayılanların dışında bir eşyanın müsadere mümkün değildir⁷⁹. Buna karşın dosyada delil olarak saklanacak eşyalar konusunda herhangi bir sınırlama öngörülmemiş olup, yukarıda da ifade olunduğu üzere hangi eşyaların dosyada delil olarak saklanacağı ağırlıklı olarak Yargıtay kararlarıyla şekillenmektedir.

TCK'da düzenlenen güvenlik tedbirleri, yaptırım çeşididir⁸⁰. Bu bağlamda suç ve cezaların kanuniliği prensibi, güvenlik tedbirleri açısından da geçerli olduğundan, kanunda yer almayan bir güvenlik tedbirine hükmedilebilmesi mümkün değildir⁸¹. Nitekim herhangi bir güvenlik tedbirine hükmedilebilmesi için gerekli şartların neler olduğu da yine TCK'da ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Bu açıdan bakıldığında eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararının mevzuatımızda herhangi bir kanunda düzenlenmemiş olması gerçeği dikkate alındığında, bu kurumun hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, aksine bir durum kanunilik ilkesinin ihlali sonucunu doğuracaktır⁸².

⁷⁵ Gökcan ve Artuç (n 10) 1920; Mahmut Koca, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere" (Lexpera Blog, 27.05.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/#fn32>> erişim tarihi 25 Şubat 2022. Koca'ya göre uygulamada, müsadere konusunu oluşturmeyen eşyanın müsadereye değil, dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmektedir.

⁷⁶ Artuk, Gökcan, Alşahin ve Çakır (n 69) 955; Koca ve Üzülmöz (n 64) 641; Özgenç, s.928; Özbek, Doğan ve Bacaksız, (n 60) 626; Töngür ve Çetintürk (n 66) 412.

⁷⁷ Yılmaz (n 13) 39.

⁷⁸ İbid 39.

⁷⁹ Artuk, Gökcan ve Yenidünya (n 16) 1385; Abdullah Batuhan Baytaç, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere (TCK m.54-55)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE 2009) 69; Şahin Altuğ, *Ceza Hukukunda Müsadere Kavramı* (Adalet Yayınevi 2017) 122.

⁸⁰ Özgenç (n 64) 928.

⁸¹ Artuk, Gökcan, Alşahin ve Çakır (n 69) 958.

⁸² Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararının hukuki niteliğinin müsadere olmadığı yönündeki benzer görüş için bkz. Yargıtay CGK, 29.11.2016 T., 2013/11-142 E., 2016/463 K. <www.karararama.yargitay.gov.tr> erişim tarihi 20 Mart 2022.

3. Mülkiyet Hakkı ve Kanunilik İlkesi Bakımından Değerlendirme

Modern mülkiyet hakkı öğretisi, malike, sahip olduğu değerleri toplum yararına aykırı olmaksızın kullanma yetkisi sağladığından, bu hakkın toplum yararına aykırı olarak kullanılması durumunda sınırlandırılması gerektiği kabul edilmektedir⁸³. Benzer şekilde Anayasa'nın "Mülkiyet Hakkı" başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrasında bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlandırabileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ceza yargılaması sürecinde mülkiyet hakkına karşı gerçekleştirilecek müdahalelerin kanunla düzenlenmesi gerektiği izahtan varestedir.

Bir koruma tedbiri türü olan el koyma, başta mülkiyet hakkı olmak üzere el konulan eşyanın mahiyetine göre özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü gibi birçok temel insan hakkına müdahale niteliği taşımaktadır⁸⁴. Bununla birlikte el koyma koruma tedbiri geçici nitelikte olduğundan eşyanın mülkiyeti hakkında herhangi bir değişikliğe sebebiyet vermeyip, yalnızca eşyayı adli makamların fiili hakimiyetine geçirmektedir⁸⁵. Geçici bir müdahale de olsa el koyma kararına ilişkin CMK'da ayrıntılı hükümler sevk edilmiştir.

Eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmesi halinde müsadere kararında olduğu gibi mülkiyet hakkının doğrudan doğruya devlete geçtiği tam olarak söylenemese de, sonuçları itibarıyla zilyedin veya malikin eşya üzerinde tasarrufta bulunma hakkı süresiz bir şekilde ortadan kaldırıldığından, bu durumun ilgili kişinin mülkiyet hakkını da ortadan kaldıracığını söylemek yanlış olmayacaktır. Sonuçları itibarıyla mülkiyet hakkını ortadan kaldıran bir hukuki işleme ilişkin mevzuatımızda kanuni bir düzenlemeye yer verilmemiş olması Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenmiş bulunan mülkiyet hakkına aykırılık teşkil etmektedir.

Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı müsadere gibi TCK'nın yaptırımlar kısmında düzenlenmemiştir. Bu sebeple "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz." (TCK m. 2/1) hükmü dikkate alındığında eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararının bir güvenlik tedbiri olmadığı ve dolayısıyla bir yaptırım şekli olmadığı ifade edilebilecektir.

Asıl ceza davasında el konulmuş olan ancak suçta kullanıldığı veya suçun işlenmesine tahsis edildiği ya da suçtan meydana geldiği kesin olarak tespit edilemeyen eşyanın iadesi gerekmektedir. Nitekim CMK m.131/1'de "Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma

⁸³ Doğan Gedik, *Müsadere* (Adil Yayınevi 2007) 2.

⁸⁴ Sarıtaş, s.268; Öztürk, Tezcan, Erdem, Gezer, Saygılar Kırt, Alan Akcan, Tütüncü, Özaydın, Altınok Villemin ve Tok, (n 53) 269.

⁸⁵ Sarıtaş (n 52) 276; Yılmaz (n 13) 39.

ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağına anlaşılması halinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir.” düzenlemesine yer verilmiştir. Ancak uygulamada verilen dosyada delil olarak saklanma kararı ile zaman zaman söz konusu düzenlemenin aksine hareket edildiği görülmektedir⁸⁶. Bu sebeple şayet eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararına hukuki bir kimlik atfedilmek ve çalışmada bahsedilen sıkıntıların önüne geçilmek isteniyorsa -ki bu bir zorunluluktur- buna ilişkin tercihan CMK'da kanuni bir düzenleme yapılması ve kurumun uygulanma şartlarının açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Hali hazırda bir yönetmelik hükmüne dayalı olarak ve Yargıtay içtihatlarıyla şekillenen bir kurumun temel hak ve özgürlüklere doğrudan müdahalenin en sert gerçekleştirildiği bir muhakeme dalı olan ceza muhakemesinde uygulanmasının kabul edilebilir bir durum olmadığı da açıktır.

D. BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLU

Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararına karşı başvurulacak kanun yolunun ne olduğu da önem taşımaktadır. Mevzuatımızda bu karara karşı gidilebilecek kanun yoluna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay, “eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına ilişkin kararın, itiraz kanun yoluna tabi bir hakim kararı ya da kanunda açıkça itiraza tabi olduğu belirtilen bir mahkeme kararı değil, Suç Eşyası Yönetmeliği'nin 16. maddesine istinaden, niteliği itibarıyla müsadere edilemeyen ancak başlı başına delil niteliğinde olup aynı zamanda suç konusunu oluşturan eşyanın dosyada muhafaza edilmesini sağlamak için verilmiş bir mahkeme kararı olduğu ve anılan karara karşı başkaca bir kanun yolu öngörülmediğinden, bu karara karşı başvurulması gereken kanun yolunun, esas hükmün tabi olduğu kanun yolu” olduğunun kabul edilmesi görüşündedir⁸⁷.

⁸⁶ Örneğin, “Suçta kullanılmayan, üzerlerinde kriminal incelemeleri tamamlanan Siverek Cumhuriyet Başsavcılığı suç eşyası esas defterinin 2009/308 sırasında kayıtlı sanık Halil Oynak'tan teslim alınan, üzerinde kan izi bulunan beyaz renkli spor ayakkabı ile mağdur Orhan Oynak'a ait 1 çift kahverengi terliğin sahiplerine tadesi yerine delil olarak dosyada saklanmalarına karar verilmesi...” Yargıtay 1. CD, 15.11.2012 T., 2010/5286 E., 2012/8345 K. Akt. Tünay (n 47) 113.

⁸⁷ “Suça konu bononun dosyada delil olarak saklanmasına ilişkin kararın, itiraz kanun yoluna tâbi bir hâkim kararı ya da kanunda açıkça itiraza tâbi olduğu belirtilen bir mahkeme kararı değil, Suç Eşyası Yönetmeliğininin 16. maddesine istinaden, niteliği itibarıyla müsadere edilemeyen ancak başlı başına delil niteliğinde olup, aynı zamanda suç konusunu oluşturan eşyanın dosyada muhafaza edilmesini sağlamak için verilen bir mahkeme kararı olduğu ve anılan karara karşı başkaca bir kanun yolu öngörülmediği anlaşıldığından, başvurulması gereken kanun yolunun, esas hükmün tabi olduğu temyiz kanun yolu olduğunun kabulü gerekmektedir.” Yargıtay CGK, 29.11.2016 T., 2013/11-142 E., 2016/463 K.; “...Öncelikle 'dosyada delil olarak saklama kararı'nın temyiz kanun yoluna mı, itiraz kanun yoluna

Mahkemece sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ise bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceğinden, hükmün parçası konumundaki eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı na karşı da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının tabi olduğu itiraz kanun yolu uygulama alanı bulacaktır.

Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı bakımından aleyhe değiştirme yasağı uygulama alanı bulabilecek midir? Kanaatimizce mevcut sistemde ne ceza ne de güvenlik tedbiri olarak sınıflandırılabilir olan eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı bakımından aleyhe değiştirme yasağı⁸⁸ uygulama alanı bulamayacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ceza muhakemesinin amacı olan gerçeğin ortaya çıkarılmasında çok önemli bir fonksiyon üstlenen delillerin, hukuka uygun şekilde toplanması ve muhafaza altına alınması gerekmektedir. Aksine bir uygulama hem ceza muhakemesinin amacına aykırılık oluşturacak hem de hak ihlallerinin ortaya çıkma riskini beraberinde getirecektir. Yargılamanın kesin hükümle neticelenmesi sonrasında şayet şartları gerçekleşmişse öncesinde elkonulmuş/muhafaza altına alınmış eşya hakkında müsadereye ilişkin hükümler uygulanacak ve bahse konu eşyaların mülkiyeti devlete geçecektir. Bununla birlikte uygulamada, ispat aracı olarak yararlı görülen veya müsadere kararı verilmesi mümkün olmayan ancak delil niteliğine sahip eşyalar hakkında, Suç Eşyası Yönetmeliği'nin 18. maddesinden hareketle, yargılama sonunda hükümle birlikte dosyada delil olarak saklanma kararı verildiği görülmektedir. Hangi eşyalar bakımından bu yola başvurulabileceği ise Yargıtay kararlarıyla -kararlar arasında da çelişki-

mi tâbi olduğunun tespiti gerekmekte olup ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 29.11.2016 tarihli ve 142-463 sayılı kararında belirtildiği üzere 'dosyada delil olarak saklama' kararı itiraz kanun yoluna tâbi bir hâkim kararı ya da kanunda açıkça itiraza tâbi olduğu belirtilen bir mahkeme kararı değil, niteliği itibarıyla müsadere edilemeyen ancak başlı başına delil niteliğinde olup, aynı zamanda suç konusunu oluşturan eşyanın dosyada muhafaza edilmesini sağlamak için verilen bir mahkeme kararı ve anılan karara karşı başkaca bir kanun yolu öngörülmediğinden, başvurulması gereken kanun yolu da esas hükmün tabi olduğu temyiz kanun yoludur." Yargıtay CGK, 22.09.2020 T., 2019/353 E., 2020/367 K; "...hükümlerin sanık tarafından temyizi üzerine Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 24/06/2014 gün 2013/24558 E. - 2014/17952 K. sayılı ilamı ile onanarak kesinleştiği, 18/11/2016 günlü ek kararla dosyada delil olarak saklanmasına karar verilen eşyaların hüküm tarihi itibarıyla, bilinen değerlerine göre 21.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5219 sayılı Kanun'un 3-B maddesi ile değişik 1412 sayılı CMUK'nın 305/1.maddesi ve 1086 sayılı HUMK'nın 427. maddesi uyarınca kesinlik sınırları içinde kalması nedeniyle, hükmün temyizi mümkün olmaması karşısında, sanığın temyiz isteminin aynı Kanun'un 317.maddesi gereğince istem gibi reddine..." Yargıtay 2. CD, 26.10.2021 T., 2021/12981 E., 2021/17599 K. Kaynak: <www.karararama.yargitay.gov.tr > erişim tarihi 15 Mart 2022.

⁸⁸ Aleyhe değiştirme yasağı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ersoy (n 74) 19 vd.

ler olmakla birlikte- kazuistik bir yöntemle belirlenmektedir. İstisnaen de faili meçhul dosyalarda, failin yakalanması durumunda kullanılmak üzere suçta kullanılan eşya veya başlı başına suç teşkil eden eşyanın zamanaşımı sonuna kadar dosyasında delil olarak saklanmasına karar verilebilmektedir.

Mahkemece verilen hükümden daha önce adli emanete alınmış bulunan eşya hakkında nasıl bir işlem yapılacağı gösterilmemişse ilgili mahkemeden mutlaka konu hakkında ek bir karar vermesinin istenmesi gerekmektedir⁸⁹. Zira adli emanete alınan bir eşyanın emanetten çıkartılması iade, müsadere, delil olarak saklama veya imha kararlarıyla mümkün olabilmektedir. Bazense eşyanın mahkeme veya diğer makamlar tarafından incelenmek veya yetkisizlik, görevsizlik, dava nakli veya diğer kararlar üzerine geçici ve mutlak surette başka bir mahalle gönderilebilmesi de söz konusu olabilmektedir⁹⁰.

CMK m.131'e göre şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağına anlaşılması halinde re'sen veya istem üzerine iadesine karar verilebilecektir. Hangi durumda imha kararı verileceği ise Suç Eşyası Yönetmeliği'nin 24. maddesinde "İadesine karar verilmiş olup da mahkeme kararı kendilerine tebliğ edildiği hâlde sahipleri tarafından 21 inci maddede yazılı süre içerisinde alınmayan ve ekonomik değeri bulunmayan eşyanın, Cumhuriyet savcısı başkanlığında, emanet memuru ve bir zabıt kâtibinden oluşan komisyonca imhasına karar verilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Suç Eşyası Yönetmeliğinde yer alan "Emanete alınmakla birlikte mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşya, yargılama sonunda verilen bu yöndeki karar doğrultusunda, ilgili dosyasında delil olarak muhafaza edilmek üzere mahkemesine gönderilir." şeklindeki hüküm, eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararına dair mevzuatta dolaylı da olsa yapılan tek düzenlemedir. Bununla birlikte "mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşya" ibaresi muğlak olup söz konusu ibareyle ne kastedildiği açık değildir. Çalışmada da bahsedildiği üzere Yargıtay kazuistik bir yöntem benimsemek suretiyle hangi eşyaların dosyada delil olarak saklanacağını -aynı konuda farklı içtihatlar bulunmakla birlikte- belirlemiş bulunmaktadır.

Uygulamada en çok sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan sahte belgenin dosyada delil olarak saklanmasına karar verildiği görülmektedir. Bunun dışındaki suçlar açısından delil özelliği taşıyan eşyaların (örneğin, olay görüntülerini içeren video bantları, kaset, CD, mektup, kitap, gazete nüshaları, av fişeği kartuşu, saçma taneleri, mermi çekirdeği, boş kovan, swap örnekleri)

⁸⁹ Onur Utku Sevim, *Adli Emanet İşlemleri ve Denetimi* (Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü Matbaası 2020) 16.

⁹⁰ İbid 20.

dosyada delil olarak saklanma kararı verildiği de görülmektedir.

Yargılama sona ermiş olmakla birlikte ileride o delile tekrar ihtiyaç duyma halinin söz konusu olabileceği durumlarda da bu kararın verildiği görülmektedir. Örneğin, yargılama sonunda beraat kararı verilmesi halinde müsadere kararı verilip verilmeyeceği noktasında beraat kararının gerekçesi belirleyici niteliktedir. Eğer fiilin suç teşkil etmeme hali söz konusuysa beraat kararıyla birlikte eşyanın da ilgisine iadesi gerekecektir. Yüklenen fiilin sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması veya yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması halinde verilecek beraat kararıyla birlikte eşyanın ilgisine iadesine karar verilecektir. Ancak sanık, eşyanın kendisine ait olmadığını savunmuş ise gerçek fail veya failler hakkında suç duyurusunda bulunulması ve soruşturma başlatılması halinde, söz konusu eşya delil olma vasfını sürdüreceğinden bu eşyanın dosyada delil olarak saklanması yerinde olacaktır⁹¹; ki zaten burada eşyanın ilgisinin sanık olmadığı da ortadadır.

Sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgeler suçun en önemli ve hatta çoğu zaman tek delilidir. Bu sebeple uygulamada suçun işlenmesinde kullanılan sahte evrakın müsadere yerine dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmektedir. Dosyada delil olarak saklama kararı, gerektiğinde söz konusu evrakın ulaşılabılır olmasına imkan sağlamaktadır. Ancak TCK m.54 çerçevesinde değerlendirildiğinde suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçta kullanılmak üzere hazırlanan sahte resmi veya özel belgenin müsadere edilmesi gerekmektedir. Kaldı ki her müsadere kararı müsadere edilen eşyanın imhasını zorunlu kılmamaktadır. Nitekim müsadere kararlarının infazına ilişkin olarak Suç Eşyası Yönetmeliği m.5/3-f’de, “Kıymetli maden ve taşlar ile Türk Lirası banknotlar, döviz, efektif, sahte paralar(ın); Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası şubelerine veya mal müdürlüklerine” teslim edileceği belirtilmiştir. Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te sahteliği mahkeme kararı ile kesinleşen sahte banknotların, kararın kesinleşmesinden itibaren imha edilmek üzere en kısa sürede Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası merkez birimine gönderileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte gönderilen sahte banknotlar içerisinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası merkez birimi tarafından üretim özelliği bakımından önemli bulunan sahte banknotların ayrılarak saklanmasına imkan tanınmıştır. Saklanan sahte banknotların eğitim, test, adaptasyon ve benzeri amaçlarla kullanılabilmesi gibi, bu amaçlarla yurt içi ve yurt dışındaki kurum ve kuruluşlara gönderilmesi de mümkündür. Görüldüğü üzere sahte banknotlardan müsadere kararının ardından pek çok fayda sağlanabilmektedir.

Her şeyden önce Yargıtay kararlarında da sıklıkla kullanılan “niteliği itibariyle müsadere edilemeyen eşya” ifadesinin isabetli bir ifade olmadığını ve

⁹¹ Certel (n 13) 54.

Yargıtay'ın anladığı anlamda hukukumuzda bir karşılığının bulunmadığını vurgulamak istiyoruz. Zira eşya müsaderesinin söz konusu olabilmesi için öncelikle ortada hukuki anlamda bir "eşya"nın olması gerekmektedir. Bu bağlamda uygulamada delil olarak saklanmasına karar verilen eşyalar örneğin sahte çek, sahte poliçe, sahte hisse senedi, sahte diploma, sahte ilaç kupürü, sahte kredi kartı, sahte sürücü belgesi, sahte araç plakası, sahte nüfus cüzdanı gibi eşyaların sırf "sahte" olmalarından bahisle eşya olarak kabul edilemeyecekleri, bir başka deyişle bunların niteliği itibariyle müsadere edilemeyen eşya olarak kabul edilebilmeleri mümkün değildir. Aksine bir düşünce müsadere kurumunun işlevsizleştirilmesi sonucunu doğurabilecektir. Kaldı ki burada örnek olarak verilen eşyalar TCK m.54 bağlamında "suçun işlenmesinde kullanılan" veya "suçtan meydana gelen" eşya olarak nitelendirilmeli ve eşya müsaderesinin konusunu oluşturmalıdır. Müsadere edilemeyen eşyadan ise anlaşılması gereken iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmakla birlikte kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşya olarak kabul edilmelidir. Yargıtay tarafından kabul edilen "niteliği itibariyle müsadere edilemeyen eşya"dan kastedilmek istenenin iyiniyetli üçüncü kişilere ait eşyalar olamayacağına göre bu tanımlamanın hukuki bir anlam ifade etmediği ortadadır.

Eleştiriye açık olan hususlardan bir diğeri de çalışmada örnekleri verilen ve yukarıda birkaçı örnek kabilinden sayılan eşyaların, "eşyanın tabiatı gereği" delil niteliğine haiz olduğudur. Zira ilgili suç tipleri açısından bakıldığında bu eşyaların birçoğunun suçun konusunu bir başka deyişle "suçtan meydana gelen eşya"yı oluşturduğu tartışmasızdır. Örneğin, bir resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi TCK m.204'e göre resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacak ve burada sahte olarak düzenlenen resmi belge hem bu suçun konusunu oluşturacak hem de TCK m.54 anlamında "suçtan meydana gelen eşya" olarak kabul edilip eşya müsaderesinin konusunu oluşturacaktır. Suçun konusunun da ceza muhakemesi hukuku anlamında delil olduğunu tekrar etmeye gerek yoktur.

Eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararının yarattığı bir diğer sıkıntıyı da CMK'da müsadere muhakemesi için öngörülen usulde görmekteyiz. CMK'nın 256. maddesine göre müsaderesi gereken bir eşyanın müsaderesi veya iadesi konusunda asıl hükümlerle birlikte bir karar verilmediği durumlarda bu konuda bir karar verilmesi için Cumhuriyet savcısı veya katılan, eşyanın müsaderesini veya iadesini isteyebilecektir. Burada sanığın böyle bir talepte bulunmakta hukuki yararı bulunmadığından onun bu yola başvurabilmesi kanaatimizce mümkün değildir. CMK'nın 257. maddesine göre hem müsadere hem de iade kararları evrak üzerinden değil duruşma açılarak verilecektir. Mahkeme duruşma açtığında, sanığı, katılanı ve müsadere veya iade olunacak eşya üzerinde hakkı olan kimseleri duruşmaya çağıracaktır. Bu şekilde yapılacak yargılama sonrasında tüm deliller toplandıktan sonra kasıtlı bir suç işlendi-

ği ve bu eşyanın da suçta kullanıldığı veya suça tahsis edildiği veya suçtan elde edildiği anlaşılacak olursa eşyanın müsadereesine, aksi takdirde iadesine karar verilecektir. Verilen bu karara karşı Cumhuriyet savcısı, katılan ve eşya üzerinde hakkı olan kimseler istinaf kanun yoluna başvurabileceklerdir. Konumuz açısından olaya yaklaşıldığında ise aslında müsadereenin konusunu oluşturan bir eşya hakkında mahkemece dosyada delil olarak saklanma kararı verilmiş olması kanaatimizce müsadereesi gereken bir eşyanın müsadereesi konusunda asıl hükümlerle birlikte bir karar verilmemesi anlamına gelecektir. Böyle bir durumda Cumhuriyet savcısı veya katılanın CMK m.256/1 uyarınca eşya hakkında müsadere kararı verilmesi gerektiğinden bahisle başvuruda bulunabilme hakkı bulunmaktadır. Benzer şekilde sanığa veya iyi niyetli üçüncü kişiye ait olup da iade edilmesi gereken eşya veya malvarlığı değerleri ile ilgili olarak eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı verilmişse, Cumhuriyet savcısı, sanık veya malen sorumlunun CMK m.256/2 uyarınca talepte bulunarak eşyanın iadesini talep edebilme haklarının olduğu da unutulmamalıdır.

Çalışmada ayrıntılı olarak üzerinde durulduğu üzere ne TCK'da ne CMK'da düzenlenmiş bulunan, Yargıtay tarafından Suç Eşyası Yönetmeliği'ndeki bir düzenlemeden bahisle kendisine hukuki nitelik atfedilen "eşyanın dosyada delil olarak saklanması kararı"nın önemli sorunları ve sakıncaları bünyesinde barındırdığı ortadadır. İlgili kişinin eşya üzerinde tasarrufla bulunma hakkının ortadan kaldırılması sonucunu doğuran bir karar çeşidi olduğundan hem mülkiyet hakkına, sadece bir yönetmelikte dolaylı bir şekilde yer verilmiş olmasından dolayı da kanunilik ilkesine aykırılık teşkil eden bu karar çeşidine hukuki bir fonksiyon atfedilmek isteniyorsa bunun birincil şartı bu kurumun kanuni bir platformda (TCK veya CMK) açıkça düzenlenmesi, uygulanma koşullarının tereddüte ve yoruma mahal bırakmayacak bir açıklıkla kaleme alınmasıdır. Mevcut haliyle eşya müsadereesi hükümlerinin ve dolayısıyla da CMK'daki ilgili kuralların açık bir şekilde baypas edilmesi sonucunu doğuran bu karar çeşidinin önemli sorunları ve tartışmaları bünyesinde barındırdığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akipek J, Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar) (2. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1972).

Altuğ Ş, Ceza Hukukunda Müsadere Kavramı (Adalet Yayınevi 2017).

Artuk M E, Gökçen A, Aışahin M. E, Çakır K, Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. Bası, Adalet Yayınevi 2020).

Artuk M E, Gökçen A, Yenidünya A C, Türk Ceza Kanunu Şerhi Genel Hükümler-II. Cilt (Adalet Yayınevi 2009).

Baytaç A B, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere (TCK m.54-55)" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE 2009).

- Bekar E, “Ceza Muhakemesinde Hüküm Çeşitleri (CMK m.223)” (2017) LXXV (1) İÜHF 15-60.
- Birtek F, Ceza Hukuku Genel Hükümler (6. Bası, Adalet Yayınevi 2018).
- Centel N, “Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi” (2005) 0 (1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 359-368.
- Centel N ve Zafer H, Ceza Muhakemesi Hukuku (4. Bası, Beta 2015).
- Certel A, Müsadere (Seçkin Yayınevi 2008).
- Erişgin N, Medeni Hukuk II (Anadolu Üniversitesi Yayınları 2019).
- Ersoy U, Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (reformatio in peius) Yasası (Adalet Yayınevi 2018).
- Gedik D, Müsadere (Adil Yayınevi 2007).
- Gedik D, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Müsadere (2. Bası, Adalet Yayınevi 2016).
- Gökcan H T, Artuç M, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi, II. Cilt (Adalet Yayınevi 2021).
- Gündel A, Türk Ceza Kanunu Açıklaması-II. Cilt (2009).
- Karabulut F, Karapazarlıoğlu E ve Tosun H, “Ceza Muhakemesinde Delil Kavramı ve Kovuşturma Sürecinde Hakimlerin Delil Algısı” (2015) 0 (120) TBB Dergisi 385-422.
- Karapazar M D, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Arama ve Elkoyma” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi LEE 2021).
- Koca M, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (Lexpera Blog, 27.05.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/#fn32>> erişim tarihi 25 Şubat 2022.
- Koca M ve Üzülmez İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. Bası, Seçkin Yayınevi 2021).
- Kunter N, Ceza Muhakemesi Hukuku (9. Bası, Kazancı Hukuk 1989).
- Malkoç İ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu-I. Cilt (Malkoç Kitabevi 2013).
- Özbek V Ö, Doğan K ve Bacaksız P, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (12. Bası, Seçkin Yayınevi 2021).
- Özen M, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku (4. Bası, Adalet Yayınevi 2021).
- Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (17. Bası, Seçkin Yayınevi 2021).

Öztürk B, Eker Kazancı B ve Soyer Güleç S, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri (5. Bası, Seçkin Yayınevi 2022).

Öztürk B, Tezcan D, Erdem M R, Sırma Gezer Ö, Saygılar Kırıt Y F, Alan Akcan E, Erden Tütüncü E, Özaydın Ö, Altınok Villemin D ve Tok M C, Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku (6. Bası, Seçkin Yayınevi 2019).

Parlar A, Türk Ceza Kanunu Şerhi-II. Cilt (Bilge Yayınevi 2015).

Polat O, Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar (4. Bası, Seçkin Yayınevi 2018).

Sarıtaş E, “El Koymanın Hukuki Sonuçları Bağlamında El Konulan Eşya ve Diğer Malvarlığı Değerlerinin Teslimi ve İadesi” (2022) 0 (159) TBB Dergisi 267-318.

Sevim O U, Adli Emanet İşlemleri ve Denetimi (Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü Matbaası 2020).

Soygüt Arslan M B, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE 2014).

Şahin C ve Göktürk N, Ceza Muhakemesi Hukuku-I (12. Bası, Seçkin Yayınevi 2021).

Töngür A R ve Çetintürk E, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Adalet Yayınevi 2020).

Tünay M, “Müsadere ve Müsadere Muhakemesi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi SBE 2014).

Üzüm A R, , “Ateşli Silah Kimliğinin Belirtimi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 1995).

Yalvaç G, Türk Ceza Kanunu (Adalet Yayınevi 2008).

Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri (CMK-TCK-Özel Yasalar), (2018).

Yenidünya C, “Yeni Türk Ceza Kanununda Müsadere” in Bahri Öztürk (ed), Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu (2009).

Yenisey F ve Nuhoğlu A, Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı (2. Bası, Seçkin Yayınevi 2014).

Yılmaz Z, Teoride ve Uygulamada Müsadere (Seçkin Yayınevi 2003).

<<https://uzay.tubitak.gov.tr/sites/images/trbalistika.pdf>> erişim tarihi 13 Mart 2020.

<www.karararama.yargitay.gov.tr>